

СЛОВО ПРОСВІТИ

12

(389)

22—28
березня

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

2007

Фото Олександра Литвиненка

“Руки геть від Сергія Мельничука!” — цей заклик став приводом для пікетування Верховної Ради представниками громадських організацій, що вийшли на захист луганчанина, який потерпів за українську мову (читайте с. 2).

СКЛИКАЄМО ЧИТАЦЬКЕ ВІЧЕ!

Любов ГОЛОТА

Дорогі читачі!
Сьогоднішнє число прийшло до Вас оновленим у своєму поліграфічному оздобленні. Про це подбали художник Віталій Мітченко та наші верстальники Ірина Шевчук і Олег Бесський. Такого ж весняного оновлення потребує й зміст видання: постійні читачі вже зауважили з'яву нових тематичних розділів на наших шпальтах, як-то: “Село і люди”, “Українці у світі”, “Поетичний автограф”, “Наша книга” і т. ін. Сподіваємося, Ви сприйняли їх, а коли маєте якісь застереження й поради, то ми готові до діалогу з Вами. Адже ці рубрики, як і “Український шлях”, “Хронограф”, публікації, присвячені духовному і фізіологічному здоров'ю нації, як соціологічні наукові спостереження, на нашу думку, сьогодні надзвичайно актуальні, так само, як і наші постійні публікації, присвячені дослідженням українського історичного шляху, присутності на сторінках газети відомих українських постатей і родоводів, що служать традиціям і поступу сьогодення в культурному житті. Безперечно, що весь цей тематичний обсяг на шпальтах “Слова Просвіти” подається через діяльність ВУТ “Просвіта” імені Т. Шевченка, постійну заангажованість у мовних українських проблемах, які сьогодні політизовані більше, ніж на початках незалежності української держави. Нині “Просвіта” й її тижневик активно присутні і в діяльності Всеукраїнського громадського об'єднання національних демократичних сил “Захистимо Україну!”, і в українському книговидавничому центрі “Просвіта” (директор Василь Клічак) упевнено посів одне з провідних місць серед престижних конкурсів і книжкових форумів у державі. А чотирисерійний художній фільм про геніального українського композитора Максима Березовського “Таємниця маестро”, виготовлений на замовлення ВУТ “Просвіта” і трансльований ТРК “Київ” 17, 18 і 19 березня, є чи не першою спробою повернути на український телеекран кіноромани про життя й творчість видатних митців минушини, довести, що вони можуть бути успішними, потіснивши аргентинське, мексиканське та інше “мило”, американські й російські бойовики з вітчизняного телепростору, який давно вже належить іноземцям.

“Просвіта” — від початків свого заснування і тепер виступає організатором і каталізатором українського життя зі справжніми національними цінностями, де рідна мова — душа народу, який знає, любить, оберігає свою історію й культуру, обстоює свою віру, школу, господарює на власній землі, розбудовує цивілізаційні центри, не забуваючи про те, що у третьому тисячолітті не може бути “чорних дірок”, для сільських мешканців, яким цивілізаційні зручності недоступні... Просвітяни завжди діяли за принципом, який добре сформулював наш постійний автор з Івано-Франківська Володимир Ференц: “Не шукати іншої України на іншому боці планети чи будувати у власних ілюзіях, а особисто робити її зручною для життя українців!”

Як захиститися українцям сьогодні, коли їхній життєвий спокій, власне, їхнє священне право — бути українцями на українській землі — постійно руйнується, коли Україна роздерта політичною кризою, творці якої займають найвищі щаблі влади, і вони ж нав'язують народові стан невизначеності й відступництва від ідеї незалежності і відступництва від ідеї незалежності, захоплюючи політичний охлос до малих і великих бунтів, покликаних руйнувати єдність нації та її найбільші цінності.

Якою бути просвітянській газеті сьогодні? “Слово Просвіти” завжди обстоювало правову державу, інтереси національного громадянського суспільства, європейський курс розвитку України, що зберігає свою духовно-природну самоідентифікацію. Нині, коли “країна залишилася системно кризуючою та полісемічно розколотою в етністоричному, соціально-економічному, політико-культурному та геополітичному вимірах” (Іван Варзар), ми звертаємося до наших читачів із закликом: **всі на читацьке віче!** Ми завжди дослухалися до Вашої думки. Ваші поради і публікації були втіленням моральних цінностей нашого народу. Тому писали й пишемо про тих, хто служив і служить національній ідеї, діяли й діємо спільно з національно-демократичними силами.

Невже ж відступимо сьогодні перед “двуязычними” і дводушними, для кого українська незалежність — лише можливість наростити власні капітали, фінансові та політичні?

Невже дозволимо втопити себе у хвилях системної кризи, що несе нам грома-

дянську деградацію, спонукає до байдужості, відступництва, зради?

Тижневик “Слово Просвіти” скликає читацьке віче. Ми хочемо почути з вуст наших читачів ті болючі теми сьогодення, які мають стати провідними на шпальтах нашої газети. Отож просимо відповісти на запитання:

1) Чи задовольняє Вас наша рубрика “Політика”? Коментарі яких політиків і громадських діячів хотіли б там бачити і з якої тематики?

2) Які проблеми соціально-економічного плану варто висвітлювати на сторінках просвітянського тижневика?

3) “Четверта хвиля” на шпальтах “Слова Просвіти” — чи можемо байдуже спостерігати за тим, як мільйони українських громадян розвиваються світами?

4) Чи задовольняють Вас літературні й мистецькі рубрики і їхнє наповнення, з ким із українських мовознавців, письменників, художників, акторів, режисерів, критиків, політиків хотіли б зустрітися на сторінках тижневика?

5) Назвіть кращі публікації авторів і журналістів “Слова Просвіти”; теми, зверніть увагу на їхню географію.

6) Які головним редактором були Ви, то робили б зовсім іншу газету. Яку?

7) Ілюстрації на наших шпальтах. Чого бракує? Що і кого хотіли б бачити на світлинах?

8) Як часто й уважно читаєте нашу газету? Ви — передплатник, купуєте її постійно в кіосках, читаєте в бібліотеці, випадково побачили наше видання і зацікавилися ним. Як довго триває наша співпраця?

9) Чи не видаються Вам наші публікації занадто складними, чи маєте мовні зауваження, чи задовольняє Вас обсяг публікацій? Як ставитесь до матеріалів із поміткою “Далі буде”?

Із вдячністю приймемо всі Ваші зауваження та побажання, критику і поради, опублікуємо Ваші листи у спеціальних випусках “Читацького віча”. У день весняного рівнодення шлемо Вам нашу сонячну відкритість і повагу.

ЯК ЖИВЕШ, БРАТЕ З ДАЛЕКОГО СХОДУ?

5

ПОВЕРНЕННЯ ШЕВЧЕНКА

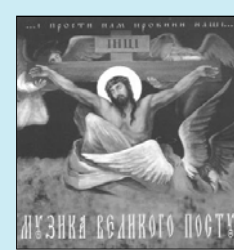
8-9

ВЕСНЯНКИ ІНДРИ

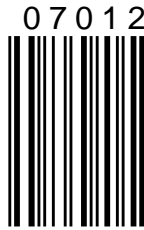
10

МУЗИКА ВЕЛИКОГО ПОСТУ

12-13

Добровільні пожертви
“На Кобзареву Церкву”:
МБФ “Українська Родина”
Р/р № 26045200145101
в Подільській філії АКБ “Київ”,
МФО 320401 ЗКПО 21709106

4 820095 780016

07012

ПРИПИНИТИ НАСТУП НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ! ГЕТЬ РУКИ ВІД СЕРГІЯ МЕЛЬНИЧУКА!

Функції "п'ятої колони" російського шовінізму взяла на себе Партія регіонів. Вона оголосила своєю програмною метою проголошення державності донедавна імперської мови, добре розуміючи, що вона за її нинішнього панівного становища в побуті й суспільному житті більшості українських міст остаточно витіснить українську мову з більшості регіонів і сфер суспільного життя.

Лідер Партії регіонів В. Янукович проголосив рік тому гасло "Два мови — один народ!" Партія регіонів рішенням контрольованих нею обласних рад усупереч Конституції, в якій немає визначення поняття регіональних мов, запроваджує під виглядом регіональної мови державний статус російської мови. Така політика призведе до остаточного витіснення української мови зі східних і південних областей, перетне українцям шлях до національного самоусвідомлення та національного відродження, а тому назавжди поділить українство на дві нації. Адаже нації із двома мовами не буває.

Партія регіонів призначила віце-прем'єр-міністром, що відповідає за гуманітарний комплекс, а отже, й за мовну політику, Д. Табачника, який зухвало ігнорує проблему відродження української мови. Недавно він публічно заявив, що не може проводити політику "в інтересах узкого слоя україноязычної інтелігенції". Д. Табачник знає, що "слой україноязычної інтелігенції" саме тому "узкий", що українську національну інтелігенцію віками мордували, розстрілювали, гноїли в Сибіру, залякували, денационалізували, русифікували. Віце-прем'єр-міністр України добре розуміє, що українську мову українська держава мала б захищати і підтримувати саме з тієї причини, що прошарок справді національної української інтелігенції нині дуже вузький. Але Д. Табачника за це серце не болить і, звісно, боліти не може.

Віднедавна секретар Донецької міської ради, член Партії регіонів М. Левченко став активно проповідувати зверхність російської мови і непотрібність української в Ук-

Фото О. Литвиненка

раїні. Він вимагає, аби в Україні державною була лише російська мова. Член Партії регіонів і депутат Луганської обласної ради А. Клінчаєв недавно вдарив в обличчя студента Сергія Мельничука, який наважився оскаржити в суді порушення його конституційних прав на навчання державною мовою. Жовтневий суд м. Луганська задовольнив скаргу С. Мельничука і зобов'язав ректора Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля забезпечити його навчання державною мовою. Це й розлютило А. Клінчаєва. Ідеться саме про того Клінчаєва, який був помічений у бійці в сесійній залі Верховної Ради на боці фракції Партії регіонів у липні минулого року. Очевидно, не без відома луганських функціонерів Партії регіонів слідчий Є. Головін виніс рішення про призначення С. Мельничуку примусової судово-психіатричної експертизи. Днями С. Мельничука виключено з університету. З цих фактів випливає, що Партія регіонів відновлює відому практику комуністичного репресивного апарату в боротьбі з українцями за утвердження їхніх національних прав. Складається враження, що діями своїх функціонерів Партія регіонів роздмухує міжнародний конфлікт.

Ми вимагаємо від Партії регіонів орієнтувати своїх активістів на суворе дотримання мовного законодавства України й пошану-

вання прав українців. Ми нагадуємо про трітє з сімнадцяти вимог фракції Блоку Юлії Тимошенко та Блоку "Наша Україна", виголошених у їхній спільній заяві 12 березня ц. р., зняті всі внесені членами Партії регіонів законопроекти, спрямовані проти утвердження державності української мови. Ідеться насамперед про дев'ять законопроектів від члена фракції Партії регіонів В. Колесніченка, якими він усупереч Конституції пропонує надати російській мові офіційний статус в усіх сферах суспільного життя.

Ми вимагаємо припинення масового порушення прав українців на сході й півдні України та штучного нав'язування українцям російської мови. Ми вимагаємо дотримання прав усіх українських дітей і молодих українців Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Харкова, Сімферополя, Києва й інших міст на навчання українською мовою. Ми вимагаємо: "Руки геть від Сергія Мельничука!"

Народні депутати України:
Олег БІЛОРУС,
Олена БОНДАРЕНКО,
Олена ВІТЕНКО,
Юрій ГНАТКЕВИЧ,
Віталій КОРЖ,
Левко ЛУК'ЯНЕНКО,
Віктор ТАРАН(ТЕРЕН),
Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ

Фото О. Литвиненка

ЗАЯВА «НАШОЇ УКРАЇНИ» ЩОДО ОБШУКУ НА КВАРТИРІ ЛІДЕРА «НАРОДНОЇ САМОБОРОНИ» ЮРІЯ ЛУЦЕНКА

20 березня о шостій годині ранку представники Генеральної прокуратури України розпочали обшук на квартирі лідера Громадянського руху "Народна самооборона" Юрія Луценка. Під час обшуку на приміщення не пустили адвоката. У зв'язку з цим "Наша Україна" висловлює свій протест щодо дій Генпрокуратури і закликає її представників бути служителами Феміди, а не виконавцями брудних політичних замовлень.

Ми переконані, що саме принципова позиція Юрія Луценка і під час його перебування на посаді міністра внутрішніх справ, і як лі-

дера "Народної самооборони" викликає такий "нездоровий" інтерес у правлячій більшості й Уряду до його особи. Адаже саме вони перебувають під постійним обстрілом правди і об'єктивної критики, яка лунає на їхню адресу у виступах Юрія Луценка.

Висновок про те, що т. зв. "справа Луценка" носить виключно політичний замовний характер, значною мірою підтверджується і ґрунтується на загальній оцінці дій Генеральної прокуратури. Нагадаємо, що обшук на квартирі Луценка, а фактично системний тиск на лідера "Народної само-

оборони" відбувається на тлі таких фактів, як закриття Генпрокуратурою кримінальної справи проти В. Щербаня, бездіяльність у розкритті інших резонансних справ, на вирішення яких не перший рік очікує все українське суспільство і міжнародна громадськість.

Оскільки сьогоденний інцидент є не першим випадком дискредитації нинішньої владою лідера громадянського руху, "Наша Україна" переконана, що спроби Уряду (зокрема, в особі нинішнього міністра МВС В. Цушка) та "антикризової коаліції" в парламенті

перешкоджати всіма можливими, в тому числі незаконними засобами громадсько-політичній діяльності Юрія Луценка є яскравим свідченням того, що в країну повертається стара практика переслідування опозиції та незручних для правлячого режиму громадських і політичних діячів.

Ми закликаємо Генеральну прокуратуру України, Службу безпеки України і всі правоохоронні органи держави залишатися неупередженими і чесними представниками правосуддя, закону та порядку, і не піддаватися на провокації з боку певних політичних сил, використовувати відповідні служби в інтересах політичної боротьби та протистояння з опонентами. "Наша Україна" вимагає від Генеральної прокуратури публічних пояснень її дій на предмет законності, дотримання прав людини і громадянина.

Фото О. Литвиненка

Фото О. Литвиненка

Закінчення.

Початок у ч. 10, 11 за 2007 р.

У ході занять на ЕОМ значне навантаження припадає на центральну нервову систему і зоровий аналізатор. Зміни у нервовій системі спостерігаються часто. Дослідження показали, що вже під час роботи з дисплеєм подовжується латентний період зорово-моторної реакції, втричі збільшується кількість порушень диференційованої реакції і в'ятеро — кількість випадків послідовного гальмування, збільшується також кількість помилок, це свідчить про розвиток втоми нервової системи. Зміни центральної нервової системи у школярів на заняттях без комп'ютерів мали аналогічну спрямованість, з тією лише різницею, що величина цих змін незначна і меншою мірою позначається на працездатності.

Зміни у роботі серцево-судинної системи у школярів, які працюють з комп'ютерами, відзначали багато авторів. Під впливом роботи з дисплеєм відбуваються зміни функціонального стану організму, характерні для звичайної розумової роботи: зниження частоти серцевих скорочень, зменшення пульсового тиску, що є відображенням напруження механізмів регуляції серцево-судинної діяльності. Рідшання ритму та зниження артеріального тиску (АТ) після роботи на дисплеї у більшості обстежених учнів свідчить про перебудову системи гемодинаміки на нижчий рівень.

У літературі представлені різні, іноді суперечливі, думки дослідників про вплив комп'ютеризації на стан здоров'я школярів — від позитивного до виражених відхилень від норми. Те саме стосується впливу комп'ютеризації на школярів різних вікових груп. Із цього виникає потреба дальших поглиблених досліджень у цьому напрямі.

Головним у цій проблемі є наявність експрес-методик виявлення негативного впливу ЕМП монітора комп'ютера на стан здоров'я учня на ранньому, доклінічному, на функціональному рівні. Крім цього особливо актуальною є розробка ефективних методик додаткових приладів чи пристроїв для захисту біоенергетики здоров'я організму учнів при роботі з ПК.

ОСНОВНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ВПЛИВУ ЕМП КОМП'ЮТЕРА НА ОРГАНІЗМ ДИТИНИ

Виявлено, що початковий стан здоров'я учня визначальний. Вплив поля комп'ютера здоровий організм незначно відчуває, тоді як функціональні відхилення від норми для певного органа погіршуються після уроку інформатики. Це, в свою чергу, означає, що при роботі учня з комп'ютером необхідно враховувати його фактичний стан здоров'я. **Отже, необхідно періодично проводити контрольну діагностику функціонального стану органів і систем організму учнів.**

Виявлено, що найвразливішими органами і системами організму учнів є: ендокринна система (щитовидна залоза); зростає функціональна активність кровеносної системи, товстого кишечника, підшлункової залози, нирок та шлунка, зменшується активність лімфатичної системи і печінки.

Після кожного уроку інформатики обов'язково необхідно проводити ендоекологічну реабілітаційну профілактику для відновлення функціонального стану організму учня до норми.

Численні дослідження аурі учнів після їхньої роботи на комп'ютері достовірно довели, що найвразливішими до ЕМП комп'ютера є статеві система, підшлункова залоза, печінка, ендокринна система і нирки, які складають більше половини всіх максимальних змін. Інші органи менше змінювались у нега-

ЕЛЕКТРОМАГНІТНІ ПОЛЯ КОМП'ЮТЕРА І ДИТИНА

Цикл публікацій директора Українського інституту екології людини, професора Михайла КУРИКА

Фото Оксани Цесаури

тивний бік під дією поля монітора. Це стосується серця і кишечника.

Спостерігається певна селективність у впливі на певні органи у дівчат і хлопців. У дівчат максимальний вплив фіксувався в області, пов'язаній з підшлунковою залозою (до 90 %), а у хлопчиків найбільш чутливими виявилися нирки (до 80 %). Ступінь впливу монітора ПК на учня залежить і від його психофізичного стану на уроці.

Стан рівноваги ВНС учнів у звичайному стані, до уроку інформатики, для переважної більшості школярів не відповідає нормі, вегетативному гомеостазу. Має місце або виражена симпатикотонія, або парасимпатикотонія. Більше половини дітей сьогодні мають явно виражене порушення рівноваги ВНС, переважає в цьому процесі симпатикотонія над парасимпатикотонією. Така картина стану ВНС у учнів має насамперед стосунок до сумарного впливу на здоров'я дітей екологічних факторів довкілля.

Оскільки для більшості дітей вихідний стан ВНС не відповідає вегетативному гомеостазу, то робота за комп'ютером у такому випадку веде до зростання нерівноваги ВНС у той чи інший бік. **Це один із серйозних негативних впливів комп'ютера на здоров'я учнів, що гостро ставить проблему захисту біоенергетики організму від комп'ютера.**

На психіку безпосередньо негативно впливають, так би мовити, віртуальні речі — комп'ютерні ігри та Інтернет. Це те, що "затягує" дитину до комп'ютера, те, від чого неможливо відірватися, те, без чого багато молодих людей не уявляють життя — це маніакальна залежність від Інтернету, від гри, це комп'ютероманія.

Звичайно, йдеться про багатогодинне сидіння за комп'ютером і про людей, які проводять свій час у газетах, форумах, за іграми, а також займаються працею в Інтернеті (збір інформації тощо). Ці людини складають до 90 % всіх, хто довго сидить за комп'ютером. Отже, молодій людині, яка сьогодні безконтрольно проводить весь свій вільний час за комп'ютером, уже необхідна соціальна підтримка суспільства (колективу, сім'ї), у неї великі труднощі в спілкуванні, вона відчуває невдово-

леність, має низьку самооцінку, закомплексованість тощо. Ніби всі проблеми вирішує Інтернет! І людиною поспішає у безпечне для неї середовище, життя, яке ні до чого не зобов'язує. Та вона лише ускладнює ті риси характеру, від яких хотіла позбавитись, а головне, набуває нових, відходячи від реальності шляхом зміни свого психічного стану, віртуально змінюючи стать, вік... Із часом людина починає діяти і думати інакше. Вона по-іншому вирішує побутові, сімейні, особисті, професійні і т. ін. проблеми.

Наведемо психологічні симптоми, які може відчувати особа, що належить до групи ризику інтернет-залежних людей:

- хороше самопочуття або ейфорія за комп'ютером;
- неможливість зупинитися;
- збільшення тривалості часу, що проводить за комп'ютером;
- нехтування друзями, сім'єю;
- відчуття пустоти, депресії, роздратування поза комп'ютером;
- проблеми з навчанням, роботою.

Поганими симптомами схильності до комп'ютерної залежності є також:

- настирливе бажання постійно перевіряти електронну пошту;
- смакування наперед наступного сеансу он-лайн;
- збільшення часу, що проводить у он-лайн;
- збільшення кількості грошей, які витрачає на он-лайн.

Якщо при виявленні таких симптомів не вживати мір захисту, все це переходить у манію. Відчуваючи ейфорію за комп'ютером, такі люди одночасно культивують у собі нерівноваженість, неохайність, самоізоляцію, втрату звичних цінностей, внутрішні орієнтирів, зневажливе ставлення до близьких.

Крім комп'ютероманії існують інші побічні ефекти від довгого спілкування з комп'ютером. Діти швидко пристосовуються до навколишнього світу і до світу комп'ютерів заодно. Багато змін можна не помітити зразу, необхідний досвідчений психолог або слід провести спеціальний, акупунктурний аналіз стану психіки дитини. Зародження комп'ютероманії у дитини проявляється на її емоційному стані. Коли з'являється підвищена агресивність,

спалахи насильства. Інші спостереження засвідчують, що діти припиняють фантазувати, стають не здатними створювати власні візуальні образи, важко узагальнюють і аналізують інформацію. Комп'ютер може стати причиною довготривалих порушень в області психічного інтелектуального розвитку дитини. У комп'ютерного покоління дітей гірше працюють деякі види пам'яті, спостерігається емоційна незрілість, безвідповідальність.

Результати дослідження впливу електромагнітних полів монітора комп'ютера на практично здорових учнів засвідчують про негативну дію, яка проявляється в біоенергетичних та функціональних змінах органів і систем. Усі органи та системи організму учнів миттєво реагують на зовнішню дію полів. Показники контрольних і додаткових точок зменшуються на 4—43 %. Таке значне коливання після одноразового 30-хвилинного заняття на комп'ютері засвідчує про розбалансований стан органів і систем, що може призвести до функціонального порушення та органічних змін в організмі.

Найчутливішою до дії електромагнітних полів є нервова система, показники якої змінюються від 52 до 32 відсоткових одиниць (норма 50—60), що складає 36 % зменшення біоенергетичного стану відносно норми. Найменший вплив відмічається на меридіані жирової дегенерації — 4 %, проте залишаються на нижній границі норми. Показники додаткової точки меридіану нервової дегенерації-судини головного мозку зменшуються на 43 % відносно норми. Такі значні зміни призводять до артеріальної недостатності кровообігу та венозного стазу в головному мозку, впливаючи цим на недостатню функціональну діяльність структур центральної нервової системи та ендокринних залоз.

Показники меридіана ендокринної системи та серця у практично здорових учнів зменшуються на 27 %, а всієї артеріальної, венозної та лімфатичної систем знижуються на 28 %. Нейроендокринна та серцево-судинна системи є індикатором негативного впливу електромагнітних полів на здоров'я учнів.

Показники видільної системи зменшуються на 20 % по меридіану нирок та на 24 % по меридіану сечостатевої системи, а на 19—24 % зниження біоенергетичного та функціонального стану зазнають органи травлення.

Характерною особливістю є підвищення показників меридіана алергії на 10 відсоткових одиниць. Це хоч і є верхньою границею норми, але вже попереджує про алергічне та імунологічне навантаження на організм здорових учнів.

Показники меридіана судинної, паренхіматозної, епітеліальної дистрофії (СПЕД), контрольна точка якого є фоновою точкою біоенергетичного стану всього організму, зменшується на 31 %, тобто майже на третину, з 54 до 37 відсоткових одиниць, зменшується загальна біоенергетика практично здорових учнів після одноразового 30-хвилинного заняття на комп'ютері. При такому значному негативному впливові електромагнітних хвиль виникнення незворотних органічних змін в організмі є тільки питанням часу.

Для учнів, які мають патологічні зміни, найсуттєвіші з них відмічаються на меридіанах нервової дегенерації — зниження на 40 % відносно норми, меридіана серця на 36 %, меридіанів ендокринної системи та СПЕД на 32 %. Розрахунки проводилися за значеннями нижньої границі норми — 50 в. о.

Всі меридіани реагують на вплив електромагнітних полів, і відносне відхилення складає 4—28 % від вихідних даних. Отже, чим менші вихідні показники певного меридіана, тим суттєвіші відносні відхилення.

Таким чином, в учнів обох груп найсуттєвіші зміни спостерігаються на меридіанах нейроендокринної, серцево-судинної систем. В учнів з наявністю патологічних змін показники задіяного меридіана вагоміші, ніж у здорових. Це викликає занепокоєння тим, що робота з комп'ютером буде призводити до стрімкого погіршення перебігу хронічних захворювань.

З метою екологічної безпеки для здоров'я при роботі учнів з комп'ютером обов'язково необхідно використовувати відповідні захисні пристрої, які суттєво знижують негативний вплив ЕМП комп'ютера на організм учнів.

Крім цього, потрібно використовувати методики визначення функціонального стану основних органів і систем учнів. Періодично проводити контроль стану здоров'я школярів і за результатами таких обстежень робити відповідні корекції відносно виявлених відхилень стану здоров'я, які викликані впливом ЕМП комп'ютера.

Проблема захисту користувачів ПК від негативного впливу на них моніторів є пріоритетною, бо найближчі перспективи впровадження комп'ютерних технологій в освітніх закладах, закладах охорони здоров'я (у розвитку "Концепції державної політики інформатизації України" та "Основних напрямків національної програми інформатизації України", схвалених Постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.94 р., № 605, виконання закону України "Про формування та виконання Національної програми інформатизації", затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.1998 р. № 1352) диктують необхідність забезпечення професійної безпеки користувачів ПК.

Роботу виконав Інститут екології людини за фінансової підтримки Головного управління освіти і науки КМДА у співпраці з факультетом електроніки НТУ "Київський політехнічний інститут".

ДАЛЕКИЙ СХІД ОЧИМА МАНДРІВНИКА

Олександр ВОЛОЩУК — 35-річний чернігівський журналіст і мандрівник, за освітою історик (закінчив Чернігівський педагогічний університет). Упродовж останніх п'яти років здійснив самостійні подорожі-експедиції за кордон, зокрема в регіони колишнього СРСР. Значне місце в дослідженнях Олександра займають теми масових політичних репресій сталінського періоду, локальних військових конфліктів, а також вивчення життя українців за межами України. Серед найзначніших проектів минулих років — експедиція на Соловецькі острови, участь у розкопках секретного поховання будівельників Біломорканалу поблизу 8 шлюзу в Карелії, дослідження причин і наслідків Придністровської війни 1992 року, подорож автостопом по "гарячих точках" Північного Кавказу.

Минулого року О. Волощук здійснив свою найтривалішу експедицію — упродовж шести місяців досліджував життя українців у Східному Сибіру, Якутії, на Колімі, Сахаліні, Курильських островах, у Примор'ї та Хабаровському краї, побував у Монголії. У місцевих відділах товариства "Меморіал" та в архівах ФСБ вдалося зібрати прізвища близько 5 тисяч уродженців Чернігівщини, яких було вислано в ці регіони. Побував дослідник і на залишках колишніх колимських таборів ГУЛАГу. Розпочинаємо публікацію розповіді О. Волощука про свою нещодавню експедицію.

Олександр ВОЛОЩУК

Думка про велику подорож на Далекий Схід з'явилася давно. Ще в 2002 році, коли я тільки почав серйозно займатися мандрівками автостопом, у мене виникла ідея дістатися на попутних машинах до Магадана. Я розумів, що це буде складна й тривала подорож, тому до її здійснення готувався заздалегідь. Кожну чергову мандрівку я ускладнював, роблячи її тривалішою і за часом, і за кілометражем. Початкова мета — Магадан — із часом "обросла" й іншими місцями, які мені хотілося відвідати. Так у маршруті з'явилися Сахалін, Курилі, Примор'я, Хабаровськ, Монголія, Алтай. Вималювалась і мета подорожі. По-перше, я хотів дізнатись, як живуть далеко від батьківщини далекосхідні українці, як зберігають українську мову й національні традиції, як відстежують і що думають про нинішні події й ситуацію в Україні. Дуже цікавим для мене був Приморський край. Відомо, що його господарське освоєння наприкінці XIX століття здійснювали переселенці з України. Зокрема я хотів дізнатися про історію й сьогодення районного центру Чернігівка. Ну і, звичайно, Коліма, — слово, яке й досі у людей асоціюється з болем, стражданнями, смертю.

Розпочав свою експедицію з Красноярська, куди дістався з України потягом "Харків-Владивосток". Місцеві колеги-журналісти допомогли мені знайти голову крайової національно-культурної автономії — Лідію Іванівну Луценко (родом із Донбасу), яка й розповіла про життя українців Красноярська. Вони згуртувалися у квітні 1992 року, нині до складу НКА входить близько 200 українців. Це переважно представники інтелігенції, які не бажують втрачати культурних зв'язків із далекою батьківщиною, разом відзначають національні свята, співають українських пісень (при національно-культурній автономії діє народний хор "Барвінок"). Турбує лише те, що більшість свідомих українців Красноярська — це літні люди. Їхні діти й онуки, на жаль, поступово втрачають національну самосвідомість.

У красноярському "Меморіалі" я дістав перші списки репресованих земляків — 369 осіб. Засновником місцевого "Меморіалу" був

КРАСНОЯРСЬК — ІРКУТСЬК — ТИНДА

Володимир Біргер — син колишнього начальника планового відділу Чернігівського спиртзаводу Соломона Біргера, репресованого в 1937 році.

Наступним після Красноярська містом для мене став Іркутськ, куди я вже дістався автостопом. В Іркутськ я прибув саме тоді, коли в місцевому аеропорту згорів пасажирський літак "Москва-Іркутськ". Загинуло 124 особи, два дні місто було в жалобі. Знову почалися розмови про "іркутську геофізичну аномалію", а як виявилось згодом, причиною катастрофи став людський чинник (пілот натиснув не на ту кнопку). Серед загиблих пасажирів літака було кілька знайомих активістки українського культурного центру "Дніпро" Галини Вакуліної, в якій я зустрівся на час свого перебування в Іркутську.

В Іркутській області мешкає близько 80 тисяч наших співвітчизників, із них 20 тисяч — в Іркутську, чимало — в Усть-Лімську й Братську. В Зиминському районі найбільше мої земляків — нащадків переселенців із Чернігівської губернії. Вони становлять переважну більшість мешканців села Батома — їхні предки переселилися сюди 1906 року в пошуках землі й кращої долі.

Перший Шевченківський вечір було організовано в Іркутську ще 1992 року, й відтоді всі шанувальники великого Кобзаря мають можливість брати участь у літературно-музичних святах, вікторинах, конкурсах, виставках книг і малюнків, присвячених творчості Т. Г. Шевченка. Зараз в Іркутській області діє два українські офіційно зареєстровані культурні центри — "Дніпро" й "Черемшина", є народні хори й фольклорні ансамблі. Серед підростаючого покоління чимало прихильників української культури. Одні діти народилися в Україні, інші там ніколи не були, але про Україну хочуть знати якнайбільше. Всіх об'єднує любов до української співучої мови, до творчості нашого народу. Дев'ятикласник однієї з іркутських шкіл Антон Заєнок із п'яти років співає українських пісень, хоч сам в Україні ніколи не був (його прадід і прабабуся були вислані в Іркутську губернію сто років тому). Інша дев'ятикласниця — Олександра Гречко — народилася в Чернігові, але разом із батьками переїхала жити в Сибір. Олександра плекає українське слово, любить поезію, із захопленням її читає. Щороку у вересні проходить обласний фестиваль української пісні. Лише в одному селі —

Батомі є три (!) національні творчі колективи: "Зіронька", "Любисток" і "Берегиня".

— А що вас найбільше непокоїть? — запитав я у Галини Вакуліної.

— За тисячі кілометрів від батьківщини ми, мабуть, значно гостріше відчуваємо всі ті негаразди, які відбуваються в Україні, і насамперед політичну нестабільність. Та й Україна про нас просто забуває. А нас тут багато і всі ми — українці. Чи не краще спершу повернутися обличчям до нас, українців у Росії, а вже потім — до Європи, НАТО?..

Оглянувши Іркутськ і побувавши на південному березі Байкалу (через наявність двох целюлозно-картонажних комбінатів озеро там забруднене), я прибув до столиці Бурятії — Улан-Уде. В кількісному відношенні українці посідають у республіці четверте місце після бурятів, росіян і татар, але офіційно вони не оформилися. Тому я поїхав далі — в Читу. Ще кілька років тому в цьому великому місті діяла українська громада, однак її керівники чомусь не пройшли перереєстрації, і вона втратила офіційний статус. Я знайшов "головних" українців Чити. Але... Чи то я невчасно приїхав, але зустрітись зі мною, а тим більше допомагати з розміщенням у Читі вони не захотіли. Навіть у телефонній розмові просили спілкуватись з ними російською мовою. Я поїхав далі...

Подолавши близько тисячі кілометрів по так званій "федеральній трасі" Чита—Хабаровськ (вона тільки будується, під асфальтом не більше 5% дороги), я досяг Тинди. Столиця БАМУ — сучасне місто з широкими вулицями й високими будинками, які здалеку схожі на вітрила. Українців багато, переважно це ті, які будували Байкало-Амурську магістраль, а потім залишилися тут жити. В Тинді я зустрівся на подвір'ї Свято-Покровського жіночого монастиря й кілька днів попрацював на будівництві нових монастирських келій. Настоятелька монастиря — ігуменя Ксенія — виявилася українкою, родом із Донецької області, але майже все життя провела в Сибіру. В один із днів моєї роботи в монастирі сталася урочиста подія — закладання в фундамент майбутніх келій пам'ятної пляшки з іменами всіх будівельників і пожертвувачів. Моє ім'я теж потрапило туди.

Далі буде.

ТРЕТЯ РІДНОМОВНА ШКОЛА В ІТАЛІЇ

ОСВІТА

В італійському місті Пескара відкрито українську недільну школу імені Івана Франка. Заснувала навчальний заклад Культурна асоціація "Україна" за підтримки посольства України в Італії та місцевої влади.

Церемонія урочистого відкриття української школи відбулася в залі засідань мерії м. Пескара. В цьому міжнародному заході взяли участь Посол України в Італії Георгій Черняхівський, представники місцевої влади, майбутні учні та їхні батьки. У школі викладатимуть українську мову та літературу, географію й історію України.

Ознайомлювальні заняття почалися з 1 березня, а вже восени школа запрацює у повному режимі. Майбутніх учнів налічується кілька десятків. Це діти з суто українських родин і зі змішаних італійсько-українських. До школи також ходитимуть українські діти, всиновлені італійськими сім'ями, які бажують, аби діти не забували свого коріння. Приміщення для школи надала

благодійна організація "Карітас", а підручниками новий навчальний заклад забезпечило Міністерство освіти і науки України через Посольство. Бібліотечку художньої та іншої пізнавальної літератури, а також наочні матеріали з державною символікою України передали для новоствореної школи ВУТ "Просвіта" (голова Павло Мовчан), МГОУ "Четверта хвиля" та ВГО "Українська взаємодопомога" (голова Олександр Шокало). Випускники отримуватимуть документ, який визнаватиметься українською державою, повідомила в інтерв'ю "Німецькій хвилі" президент Асоціації "Україна", ініціатор створення школи Марія Перерва. У майбутньому плануються також екскурсії для дітей у найвідоміші міста Італії, що сприятиме їхньому культурному розвитку, а також допоможе познайомитися з українськими ровесниками, які там живуть, зазначила вона. Українська недільна школа в Пескарі стала третьою в Італії після римської та неапольської.

За інформацією "Німецької хвилі"

Фото О. Литвиненка

ГОВОРИТИ УКРАЇНСЬКОЮ ПРЕСТИЖНО!

ПОЗИЦІЯ

Луїза ЧУМАК,
почесний голова Конотопської
“Просвіти”

16-та річниця Незалежності. Незабаром вітатимемо випускників шкіл, які народилися у вільній Україні. А яке становище рідної державної мови? Мене намагаються заспокоїти: “Не все одразу!” Що ж заважає?

Онучка моєї приятельки має прабабку єврейку, прадіда — росіянина, діда і батька — українців. Закінчивши в Конотопі 9 класів, вона подалася навчатися до Ізраїлю. Щодня — іврит, у середу всі 8 уроків. Були сльози, бажання по-

вернутися додому. З дівчинкою працював психолог, її поселили в єврейську сім'ю. За рік вона навчилася писати справа наліво, а за 2 роки — повністю оволоділа мовою. Ось приклад.

Отже, потрібно діяти. Конотопська “Просвіта” пропонує організувати постійний рух в Україні: “Говорити українською престижно!”. Ми вже узгодили це питання з управлінням освіти, працюватимемо разом.

Хотілося б звернутися через газету “Слово Просвіти” до міністра освіти С. Ніколаєнка, до вчителів українських шкіл посилити патріотичне виховання учнів, у школах не тільки викладати українською, а й створювати українськомовне середовище. Говорімо українською.

ПРО МИНУЩЕ І БЕЗВІЧНЕ

ЖИТИ ДЛЯ СЕБЕ ЧИ В СОБІ?

Рубрику веде
Олександр ШОКАЛО,
письменник,
головний редактор
журналу “Український Світ”

Люди різняться між собою, крім расово-етнічних ознак, релігійних і політичних орієнтирів, сутнісними особливостями: своїм особистим ставленням до часу — минулого, нинішнього й майбутнього. Жити тільки минулим — безперспективно, жити тільки майбутнім — оманливо, а в житті сьогоднішнім днем проявляється все ество людини. І в часовому вимірі сьогоднішня найсуттєвіше різняться люди життям для себе і в собі.

Життя для себе замкнене на біологічному рівні існування організму й позбавлене вищого сенсу, для чого, зрештою й з'явилася душа в цей світ. Це занижка функція для духовно-біологічного людського ества. Так існують істоти на нижчих рівнях біосфери, наприклад, комахи, які керуються тільки жувальною функцією щелеп. Але в сарани така природа, як і в інших паразитів. А ось коли в людському світі з'являються істоти, які керуються виключно тією ж функцією й

ПЕРЕДАЙМО НАЩАДКАМ НАШ СКАРБ — РІДНУ МОВУ!

СВЯТО

Марія ПЕЛЕХ,
відповідальний секретар
Чернівецького обласного
об'єднання ВУТ “Просвіта”
ім. Т. Шевченка

Буковина здавна має статус місця, де комфортно й плідно співіснують і розвиваються десятки націй і народностей. Толерантне ставлення мешканців краю до людей усіх національностей, що проживають по сусідству, вже давно є прикладом для інших регіонів і країн.

Тому й не дивно, що національне свято однієї з груп, які мешкають тут, перетворюється на загальне, широке віншування. Не виняток цьогорічне відзначення Міжнарод-

ного Дня рідної мови, що його організувало обласне товариство “Просвіта” ім. Т. Шевченка.

Цього дня до центрального міського кінотеатру, що здавна є своєрідним центром української культури в Чернівцях, завітали представники не тільки українського, а й багатьох інших національно-культурних товариств, які діють у краї. Вітаючи учасників дійства, голова товариства Тамара Мінченко наголосила, повторюючи слова класика Володимира Сосюри: “І той лиш пошани достоєн, хто мову шанує свою”, розповіла про заходи й ініціативи “Просвіти”, які успішно реалізуються у Чернівцях і області. А член правління Товариства, начальник управління культури облдержадміністрації Остап Савчук запевнив присутніх, що регіональна влада й надалі опікуватиметься

проблемами і національних меншин, і титульної нації. Широку картину розвитку рідних мов у мережі освітніх закладів на Буковині окреслив головний спеціаліст обласного управління освіти Олена Пономаренко.

Виступали на святі й керівники інших національно-культурних товариств області: румунського (Аркадій Опаець), польського (Владислав Струтинський), австрійсько-німецького (Франциск Келлер), голова єврейського благодійного фонду, редактор радіопередачі “Єврейське слово” Ісай Клейман, обласного відділення товариства “Україна-Молдова” Василь Васкан.

Після закінчення свята його учасники поклали квіти до пам'ятників Т. Шевченку, М. Ємінеску, літописця Русі-України — подвижника українського письменства.

«ТАЙСТРА»

ГОЛОС ПАМ'ЯТІ

о. Зиновій КАРАСЬ

У Народному домі Коломиї відбувся концерт-звіт гурту, якому самі учасники дали гуцульську назву “Тайстра”, де співають жінки, що люблять український пісенний фольклор, а також дуже колоритний гурт дітей різного віку. Керує “Тайстрою” “іскрою Божою в серце

зранена” колишня випускниця Коломийської музичної школи № 1, а згодом випускниця Рівненського державного гуманітарного університету, кафедри музичного фольклору, Вікторія Семчук.

Колектив п. Вікторія заснувала кілька літ тому й зуміла не тільки навчити своїх співаків бездоганно володіти голосом, диханням, дикцією, а й дібрати найоптимальніший для фольклорного гурту репертуар, куди входять твори, зібрані самими учасниками в селах Гуцульщини і Покуття.

Галина Бегметюк, провідна наукова співробітниця обласного нав-

чально-методичного центру культури і туризму Прикарпаття повідомила, що “Тайстри” “загрожує” звання народного колективу.

Як було б славно, коли б творчо-пошуковою працею “Тайстри” зацікавилися впливові люди і допомогли фінансово цьому чудовому колективу і його керівнику, яка працює безоплатно. А вже “Тайстра” могла б понести скарби народної пісенності Покуття і Гуцульщини не тільки углиб України, а й у світ (як свого часу капела Олександра Кошиця чи Дмитра Котка), прославити українську пісенну культуру і наше місто.

ДОБРА ТРАДИЦІЯ БІЛОЦЕРКІВСЬКОЇ МОЛОДІ

УСЛІД ПОДІЇ

Костянтин КЛИМЧУК,
“Молода Просвіта”

Кожен народ береже історичну пам'ять, творить мистецтво, яке вбирає досвід поколінь, та рідну мову. Саме тому в Білій Церкві утвердили традицію — святкування Дня української державності. Білоцерківська “Молода Просвіта” провела свято в урочищі Божа гора. Захід “Витоки української державності” був присвячений видатним,

але донедавна забутим державотворцям і героям української землі. Також зібрали кошти у фонд відбудови української гетьманської столиці Батурин, знищеної сподвижником московського царя Петра I Олександром Меншиковим.

Нелегко починати нову справу, ще важче її продовжувати, особливо в умовах скепсису, а іноді й відвертого нерозуміння. Молодь повинна стати тією силою, яка не дасть повернути колесо історії в зворотному напрямку й не віддасть незалежність, здобуту кров'ю попередніх поколінь.

P.S. Білоцерківська “Молода Просвіта” висловлює подяку генеральному директору СП “Укрінтерм” П. М. Морозу та генеральному директору ВАТ “Міськбуд” В. І. Часновському за сприяння в проведенні заходу.

СПІВЧУВАЄМО

Донецька обласна організація Конгресу Українських Націоналістів і Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка висловлює своє співчуття і скорботу Голові ДОО КУН, заступнику Голови Центрального Проводу КУН та ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка ОЛІЙНИК МАРІЇ ВАСИЛІВНІ у зв'язку зі смертю її матері.

собої. І зрештою, все життя людське — це шлях душі до самої себе.

Життя всеїдине й різноманітно-неповторне. Є в його нескінченному плінні й проминуше, й безвічне. І тільки живучи сама в собі, людина знаходить свою опору в позачасовому струмуванні духу крізь власне серце. І тільки через серце людина відкриває для себе свій власний світ і світи інших людей. І мудрим серцем осягає, що вона живе в усіх часових вимірах одночасно. Бо життя — це і є мить пульсації безвічності з минулого в майбутнє. І за кожну змарновану безсердечністю, захлапленістю, чужоїдством, марновірством і облудою мить неповторного життя розплачуватимуться наші безсмертні душі. Бо що таке радість і щастя, коли в темних накопиченнях речовинного, присутність якого можуть відчувати тільки щелепи й загребущі пазури, нидіє в безпросвітності забутий і знидлий дух. Агонія споживацтва

шматує все, що потрапляє під руки. Як вижити в цьому агресивному середовищі? І як далі жити гідно, без ілюзій і самооблуди?

“Щастя наше всередині нас... Нехай ніхто не сподівається щастя ні від високх наук, ні від шанованих посад, ні від багатства... Немає його ніде. Воно залежить від серця, серце — від миру, мир — від знання, знання — від Бога. Тут кінець: не ходи далі”. Так і досі насчить Мудрий Сковорода. Та ми не вчимося.

Коли людина відгукується на голос Мудрості, вона сама стає мудрою. А якщо не здатна почути й збагнути той поклик, то примножує скопище темних речовинних химер, що паразитують на життєтворчих сутностях.

А життя триває поза цим миром, який ловить людей.

Живучи в ладу зі своїм просвітленим серцем — живучи в собі, людина не боїться потрапити в його тенета.

ДОРОЖЧЕ ЗА ЖИТТЯ

В. Штернберг. Кобзар із повідирем.
Ілюстрація до “Кобзаря” (1840)

Із ЗМІ ще в грудні минулого року стало відомо, що в Україну, зокрема до Інституту літератури імені Тараса Шевченка Національної академії наук України повернулися шевченківські рукописи, світлин, документи, які нині експонуються в Національному музеї літератури України й Київському літературно-меморіальному будинку-музеї Т. Г. Шевченка. Яким був шлях до повернення цих раритетів? Ми звернулися з цим запитанням до Сергія Анастасовича ГАЛЬЧЕНКА — заступника директора з наукової і видавничої діяльності Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України.

но доглядачів. Увесь цей скарб мало не загинув під час вибухів і пожежі на Хрещатику восени 1941 р. Газета “Нове українське слово” 23 грудня 1941 р. подала інформацію “Будинок Т. Г. Шевченка” про вересневі події того року: “Вибухи і пожежа, що охопили весь центр Києва і докотилися майже до самого будинку, неминуче загрожували загибеллю цього музею, але попереджена німецька комендантура про наявність цього унікального об’єкта спрямувала заходи німецьких військ і пожежників до локалізації пожежі на самому завулкуві. Від вибухів частково постраждали стіни, стеля (тріщини, обпаданя тиньку і т. ін.) та вікна; деякі вікна зовсім вибиті з рамами, а в деяких повибиті лише шибки. Заходами адміністрації та самовідданою працею наявних співробітників приведено до ладу і якнайпильніше охороняється як сам будинок, так і матеріяли, що в ньому”.

історію цієї колекції. Можливо, Ваша розповідь посприє активнішим пошукам того, що не повинно загубитися ні в Україні, ні за кордоном.

— За листами А. Терещенка, ця невесела історія розпочалася восени 1943 р. перед звільненням Києва від фашистської окупації, коли місто опинилося в зоні військових дій і цінним матеріалам музею, врятованим у 1941 р., загрожувала небезпека. Адміністрація музею після погодження з Миською управою вирішила евакуювати експонати в безпечніше місце: до Шевченківського відділу Музею Визвольної Боротьби України в Празі або до Наукового Товариства Шевченка у Львові. Але Терещенко не зміг дістати транспорт до Львова чи Праги, та й представник німецької адміністрації професор Мансфельд 7 жовтня 1943 р. відмовив у вивезенні колекції до цих слов’янських міст.

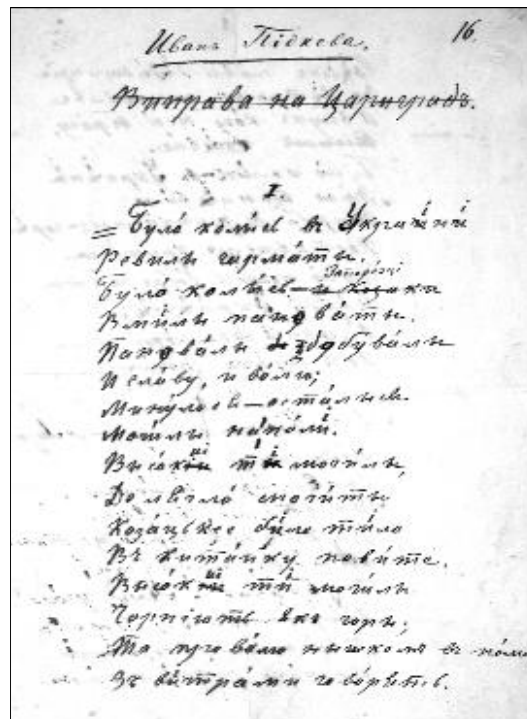
Тут необхідно зацитувати лист А. Терещенка від 8 грудня 1943 р.:

“Між тим, у зв’язку з невідомими мені рішеннями, на другий день після категоричної відмови, 8 жовтня, у відсутності в музеї догляду (о 8-11 год.) робоча група по евакуації (...) з відома й погодження іншої адміністрації німецької забрала 11 місць (3 скрині і 8 ящиків) і, як пояснили мені пізніше, — відправили їх до Університету м. Праги, проф[есору] Вальтеру, разом із колекцією метеликів пр[офесора] Образцова.

Через те, що вивіз матеріялів був здійснений у відсутності догляду в Музеї, згадана група, разом з іншими, захопила 2 великі скрині з моїми власними науковими матеріялами, які теж відправлено до Праги.

У згаданих скринях і ящиках були такі матеріяли:

1 ящик: Старі газети й журнали до 1919 р.

“Іван Підкова”. Автограф Т. Шевченка

2 ящик: Старі афіші, програми, газетні вирізки і т. ін. — “Шевченкіяна”.

3 ящик: Погруддя гіпсові Шевченка, Куліша, Лисенка, виконані ск[ульптором] Балавенським; фаянсов[ий] посуд Межигірської ф-ки, який ужиткувався в часи Шевченка у Києві, Петербурзі й інших місцях.

4 ящик: Погруддя Шевченка, гіпсове, викон[ання] скульптора Каменського 1862 року.

5 ящик: Негативи на склі — “Шевченкіяна”.

6 ящик: Негативи на склі й целулоїдні — “Шевченкіяна”.

7 скриня: Килими українські, 10 штук.

8 скриня: Килими українські, 4 шт. та інше.

9 скриня: Копії з картин Шевченка, репрод[укції] Шевченкіяни та ін.

Крім того, у вільні місця й щілини, разом із вищепереліченими матеріялами я повкладав вартісні наукові матеріяли “Шевченкіяни”, а саме — два великого розміру акварельні ескізи родовідного дерева Шевченків-Грушівських, два томи академічного видання творів Шевченка 1927 і 1929 рр. — “Листування” й “Щоденник” з моїми особистими науковими доповненнями, нотатками і т. ін., цінними для моїх наукових тем з шевченкознавства, дві картотеки в тектуровій скриньці до тега:

“Місця життя й творчості Шевченка, 1814—1861 рр.”; “Генеалогія роду Шевченків-Грушівських” та інше; що стосується двох великих скринь з моїми науковими матеріялами, то в них було:

“Кієвская Старина” 1882—1906 рр. — повний комплект за виїмком деяких книжок; тектурові скриньки з бібліографією з укр[аїнського] мистецтва, історії, літератури, укр[аїнські] словники та інше.

Мое бажання одержати документальне оформлення вивозу матеріялів до Галичини не дало наслідків, бо проф. Мансфельд на цю тему не хотів зі мною говорити. Після цього епізоду я, діставши деякі документи, виїхав до Львова. У Львові я достатньо з’ясував, що науково-відповідальна українська громада цілком підтримує мій плян збереження у Львові цих матеріялів так довго, як дозволить ситуація.

Отже, якщо є шанси, що матеріялам загрожує небезпека знищення або зіпсуття від військових дій у Львові, то прохаю дати мені й дружині відрядження в Прагу і на зворот, з метою відшукати скрині й ящики, перепакувати й перевезти їх до НТШ для додаткового впорядкування і особистого мого наукового каталогу, вивчення та введення в широкий науковий вжиток, без цього матеріяли гублять свою високую й науково-громадську вартість.

Якщо ж перевести матеріяли з Праги до Львова на сьогодні, або в найкорші часі, з міркуваня безпеки для них, абсолютно неможливо, то прохаю допомогти мені відповідними документами на переїзд зі Львова через Познань до Праги для перевезення згаданих матеріялів з Познанського університету до Шевченківського відділу музею Визвольної Бор[отьби] України в Празі, де ці матеріяли набагато доповнять пробіли, буде досягнена і зможе їх використати широка європейська наукова громадськість, а також найдуть ідеальне місце для свого схоронення”.

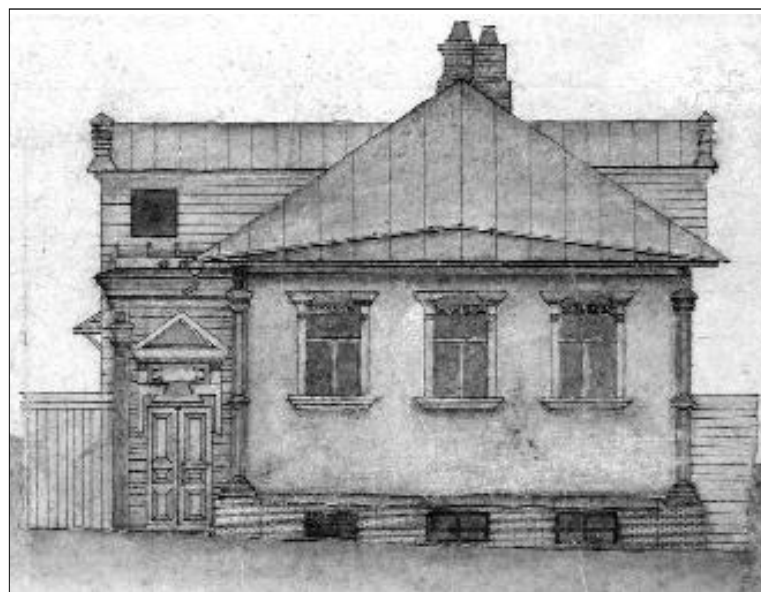
— Дуже цікавий документ! Але ж у ньому йдеться зовсім не про ті матеріяли, що повернулися із США і нині експонуються у двох київських музеях.

— Давайте завершимо цей сюжет нашої розповіді, що стосується вивезеного з Києва у жовтні 1943 р., а тоді скажемо й про те, що стало причиною нашої розмови.

Із листа А. Терещенка від 13 грудня 1943 р. до Богдана Волянського відомо, що три скрині й вісім ящиків “з музейними та приватними матеріялами помилково потрапили до університету в Познань”. “Про наявність матеріялів в Університеті м. Познань, — писав А. Терещенко, — я довідався від п. Крашеннікова, з яким я познайомився у Львові 6.12.43., — він особисто бачив згадані скрині і ящики в Університеті”.

— Отже, цей унікальний багаж опинився в Познанському університеті! А що ж було далі?

— Із листа Терещенка до професора В. Кубійовича від 27 червня 1944 р. довідемося, що від добродія Рудавського стало відомо, нібито 9 травня 1944 р. “в бу-

Будинок у Києві, де мешкав Т. Шевченко 1846 р.

— Процес повернення унікальних експонатів тривав майже п’ятнадцять років. Ще 1992 року під час мого перебування в Нью-Йорку генеральний секретар Української Вільної Академії Наук у США (УВАН) і завідувач її архіву професор Василь Омельченко розповів, що він має інформацію про шевченківські матеріяли — офорти, рукописи, документи. Він навіть обнадіяв мене, що я повернуся до Києва з оригінальними мистецькими творами Шевченка, і таким чином ми багатімо мистецьку шевченкіану. Тоді я привіз із США альбом розкішних фотознімків 1920—1930-х років сіл Моринці й Кереїлівка, оригінальні рукописи вірша Янки Купали “Памяць Шавченки” 1911 року, який автор читав на шевченківському вечорі в Петербурзі, оригінальні документи 1847 р. про заборону розповсюдження творів Т. Шевченка, П. Куліша і М. Костомарова після їхнього арешту як членів Кирило-Мефодіївського братства...

— А чи знали Ви про походження цих матеріялів?

— Здогадувався, що вони походять із Київського будинку-музею Т. Шевченка, бо на фотоальбомі стояв інвентарний номер. Професор Омельченко заохочував мене до пошуків на території Польщі скринь і ящиків з експонатурою цього музею, вивезеною з Києва в жовтні 1943 р. (перед звільненням Києва від фашистської окупації) на захід.

— Невже з Києва перед його окупацією в 1941 р. не були вивезені шевченківські архіви й музейні експонати?

— Були евакуйовані, та не всі. Весь рукописний фонд Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР було евакуйовано до столиці Башкирії Уфи, а експонати Центрального музею Т. Г. Шевченка на Далекий Сибір, у Новосибірськ. Деяко (дуже мало!) було вивезено з фондів Будинку-музею, що діяв як перший в Україні музей Шевченка з листопада 1928 р. За тринадцять довоєнних років там було зібрано велику кількість експонатів — рукописів, книг, світлин, рідкісних прижиттєвих видань і меморіальних речей.

— Невже такі дорогоцінні скарби були залишені напризволяще в Києві?

— Біля них залишилися і їхні хранителі: директор музею Андрій Терещенко і його дружина Любіна та ще кілька працівників, переваж-

ЖИВОПИСНУ СИМВОЛІКУ ЗРОЗУМІЮТЬ МОЛОДІ

Шевченківська весна у Національному університеті ім. Т. Г. Шевченка продовжується виставкою київського художника Володимира ГАРБУЗА.

“Я ІЛЮСТРУВАВ “КОБЗАР” ЧЕРЕЗ БАЧЕННЯ СУЧАСНИКІВ”

— **Пане Володимире, графічна серія Вашої Шевченкіана створена давно. Чи додалося нових робіт?**

— Мене водночас запросили виставити Шевченкіану кафедра економічного факультету Київського університету й філологічний факультет, тому моя експозиція тепер у двох залах. Шевченкіана створена ще за часів Союзу і я писав її не на замовлення, а за покликоту серця. Іноді друзі мене запитували: чи не боюся так висловлювати власні думки в цій серії — сміливо образотворчо. Я знаю, що Шевченко вільно розмовляв не

політику, я запитую: Шевченко розмежував культуру і політику? Ні! Тому що він посланий Богом, він повинен пробудити свідомість і вогонь у наших серцях. І тому я сьогодні такий категоричний і сміливий, хоч і не можу розмовляти на рівні з Богом, але оскільки створив ілюстрації до “Кобзаря” за велінням серця, то цей “Кобзар” став оберегом мені, він мене захищає. Тому можу відкрито говорити правду чиновникам, які сьогодні прийшли до влади і творять нечисті справи, я дивлюся на це з іронією, й сміхом, і слізьми. Тому бачення Шевченка завжди до часу. Доля так склалася (я виріс у непростих умовах), що став опозиціонером до будь-якої влади.

Пейзаж Поділля

“МИТЦІ ПОВИННІ ЗРОБИТИ ПЕРШІ КРОКИ В СТУДЕНТ- СЬКІ АУДИТОРІЇ”

— **Це місце кожного справжнього митця, пригадуєте притчу про поета, який завжди був проти влади, якою б вона не була. А щодо трактування образів Шевченка вже створено таке розмаїття мистецьких полотен на цю тему. Згадуєте Ваші перші спроби представити в такій іпостасі “Кобзаря”, яку це викликало реакцію тоді?**

— Років шість тому, коли я виставив ілюстрації “Давидових псалмів”, мені один товариш сказав: “Знаєш, прийшов лист, як “глас від народу” президенту Кучмі, в Комітет Шевченківських премій і в Національний музей Шевченка”. Мені потім дали ксерокопію пошти. Мовляв, Гарбуз трактує Шевченка зовсім не так, він пропонує інший символ. Я спершу засмутився, а потім мені товариш сказав: це добре, що пишуть, отже, ти когось цим по-справжньому зачепив. І я усвідомив: якщо таку реакцію у чиновників викликали мої ілюстрації, тож Я НА ПРАВИЛЬНОМУ ШЛЯХУ. Значить, так зачепив, що вони змушені якось оборонятися й писати листи президенту. Тому бачення Шевченка повинно завжди відображати сьогоденний день, я вводжу його в контекст сучасності. Якщо я вже ілюстрував, а не так багато художників це робили, то повинен зайняти позицію і світогляд Шевченка і готовий вести диспут на будь-якому рівні. Якщо митець широко творить і переконаний у своїй позиції, це рано чи пізно реалізується. Тому моя виставка в університеті знакова тим, що мо-
лодь зараз не йде у вис-

тавкові зали, то митці повинні йти до глядача, я це відчув, коли побував в університеті. Студенти з цікавістю і захопленням розглядали ці малюнки, і я подумав, чому ж так: це їх хвилює, а вони на виставки не ходять. Тому митці повинні зробити перші кроки у студентській аудиторії. Я згадую своє дитинство: зустріч із митцем, відомою особистістю потім так запам’ятовується, як жодна лекція в університеті. Нині початок третього тисячоліття, вічна боротьба матерії й духу, темряви і ночі, всі цінності за нинішньою ідеологією — матеріальні. Ми бачимо кінофільми, де валізи доларів, цим зомбують на матеріальне, на смерть. Бо матеріальне тимчасове, вмирує, а дух — вічний. І тому не випадково у ВНЗ, особливо на економічні факультети йде цвіт нашої молоді. Як художник не можу не помітити, що це генофонд нації. І сьогодні потрібне делікатне духовне втручання, оскільки нинішні діти зомбовані за цією ідеологією і хочуть усе відразу: гроші, машини, вілли, а дух на іншому плані. Тому якщо сьогодні не поєднати, не дати їм зрозуміти, як і в Біблії говориться, що багата людина повинна поді-

литися, якусь частину дати на благодіяння, повинна розуміти, що є щось духовне. Якщо вона цього не зрозуміє, нащадки чи наступні покоління дітей терплять крах. У керівництві державою, економіці, політиці та культурі справжні герої, патріоти, справжні професіонали, на жаль, поки що не приходили до влади. Якщо в мистецтві виокремити справжнє, представити його світу, то всьому сірому й другосортному нічого буде робити.

— **Пригадую серію Ваших полотен під час пленеру в Поташні, який потім був представлений у Національному музеї Тараса Шевченка. Ви цікавий пейзажист, відчуття українського краєвиду прийшло з рідних бачених мотивів?**

— Колиш на початку творчості мої педагоги прогнозували, що я пейзажист, займатимусь тільки живописом. Але так склалося, що я понад два десятиліття присвятив книжковій графіці й “Кобзарю”. І не жалкую, а дякую долі. Але і вчителі, і фахівці відзначали, що в мене більше здібностей до колористики. І тепер я, кілька років виїжджаючи на пленер, пишу пейзажі, щоб зобразити натурні замальовки. Остання виставка краєвидів нашого гурту “Феномен українського села”, настільки прекрасні краєвиди, природа з теплими кольорами, на цю тему можна говорити дуже багато. Мабуть, добре, що я повернувся вже в зрілому віці до пейзажів. Малювати пейзаж, просто замальовувати, як учать в академії, корч чи якесь дерево — це нецікаво. Я коли виходжу на пленер, для мене дві-три години пролітає мов одна. Якось малював картину в майстерні, став о дев’ятій годині до мольберта і добу не відходив, щоправда, відійшов один раз попити води. Для мене ці 24 години пролетіли як мить. Коли художник захоплений, він повинен розчинитися у цьому

стані, а коли ти на природі, то виходиш в астральні виміри. Бо якщо творчого горіння не буде, глядач ніколи не відчужитиме життєствердного начала. Тому як професіонали в спорті віддаються до останнього, так і я виходжу на пейзаж.

— **“ЦІ БЕЗЛЮДНІ ХАТИ, ЯК ЖИВІ ІСТОТИ, ПРОМОВЛЯЮТЬ ДО ХУДОЖНИКА” — Є у Вас улюблені куточки, де малюєте?**

— Таких куточків, які ще дитини, збереглося мало. Минулого року був на Поділлі двічі. Села безлюдні, коли ми писали ці хати, вони, як живі істоти, дихають, промовляють до художників. Вони органічно вросли в цю природу, і думаєш: Боже, тут же колись жили люди, щебетали разом із пташками діти. А зараз ніби й красиво, все заросло деревами, але самотні з вибитими вікнами хати — це так смутно! Демографічна ситуація різко погіршилася, молоді люди виїхали в мегаполіси. І знову згадується Шевченко: а чи не повторюється все по колу, що прийде новий господар, якийсь німець і навчить нас господарювати. Це питання болюче. Земля потребує господаря, але свого, українського.

— **Від якого полотна не відходите зараз?**

— Я ніколи не повторююся на своїх виставках, знаходжу у своїх темах нові акценти, тому люди йдуть із зацікавленістю. Я по-новому відчув жінку, українську мадонну, кілька графічних листів виставив і в майбутньому хочу показати виставку “Українська мадонна”. А ще цикл полотен “Українська ніч”. Щороку кілька великих картин, два на два метри, а то й на три, я виставляю. Цього року виставив “Шевченко й Катерина” і “Мазепа й Мотря”. Я вважаю, що сьогодні художник не повинен малювати кожухи і шаровари, час змінився, нова епоха, швидкості, техніка. Картина вимагає знаковості й символіки.

Спілкувалася
Валентина ДАВИДЕНКО

Графічна серія “Шевченкіана”

тільки з чиновниками, з царатом, він вільно розмовляв із Господом. Якщо митець сьогодні вільно говорить хоча б зі своїми громадянами, земляками, це вже свідчить про його позицію. Я створив ілюстрації до “Кобзаря” через бачення і сприйняття нашого сучасника, як Шевченко сказав із любов’ю про “рабів отих німих”: “Я на сторожі коло їх поставлю слово”. Він розумів, що потрібне не просто слово, а якийсь образ, символ, він створив тексти (до цього ще повернуться науковці) як символ, оберег, який захищає Україну. І як є у нього “Господь, любя отих людей, / Послав на землю ім пророка”, так геній Шевченко усвідомлював, що він прийшов на землю виконати свою місію, і тому був такий непримирний у своїй правдивості. Коли я ілюстрував Шевченка, мені радянські чиновники не замовляли цих ілюстрацій, я просто хотів висловити своє бачення і свій протест минулому режиму. І сьогодні, коли творю нові цикли Шевченкіани, то виражаю свою непокору сьогоденню. Коли в нас прагнуть розмежувати культуру, мистецтво і

сім не так, він пропонує інший символ. Я спершу засмутився, а потім мені товариш сказав: це добре, що пишуть, отже, ти когось цим по-справжньому зачепив. І я усвідомив: якщо таку реакцію у чиновників викликали мої ілюстрації, тож Я НА ПРАВИЛЬНОМУ ШЛЯХУ. Значить, так зачепив, що вони змушені якось оборонятися й писати листи президенту. Тому бачення Шевченка повинно завжди відображати сьогоденний день, я вводжу його в контекст сучасності. Якщо я вже ілюстрував, а не так багато художників це робили, то повинен зайняти позицію і світогляд Шевченка і готовий вести диспут на будь-якому рівні. Якщо митець широко творить і переконаний у своїй позиції, це рано чи пізно реалізується. Тому моя виставка в університеті знакова тим, що мо-
лодь зараз не йде у вис-

СЛОВО ПРОСВІТИ

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Емма БАБЧУК:

“Борис Гривачевський. Пам’ять крізь сльози”

Володимир ВОЙТЕНКО:

“Тарас Бульба” — 1 чи “Тарас Бульба” — 2?

Читайте уривки з роману видатного кінорежисера **Юрія ІЛЛЕНКА** “Доповідна Апостолу Петру”

ІЗ ПАРТИТУР
УКРАЇНСЬКИХ
І ФРАНЦУЗЬКИХ

Міжнародний фестиваль мистецтв “Діалоги культур” народної артистки України Євгенії БАСАЛАЄВОЇ представляє в Києві золоті сторінки французької фертепіанної музики. У цій класичній спадщині є доробок і українських композиторів.

— **Пані Євгеніє, Ваш новий проект — “Діалоги культур” цього разу об’єднав різні мистецькі акції.**

— Його мета — не лише музична культура, а й кінематограф, образотворче мистецтво, поезія. Ми хочемо зберегти традиції, які існували в Україні, зокрема, мистецькі вітальні, які були ще у XVIII—XIX століттях, згадаймо вечори в Тарновського, де бував і Шевченко. У рамках цього проекту відбулися і наші концерти у Франції — в Дюнкерку і Па де Кале. Нині мій колектив знову запросили до Франції. А

в Києві ми продовжуємо започатковані традиції фестивалю, представлення різних мистецьких спрямувань. 20 березня в Будинку актора — вечір авторського кіно Олександра Діордовського “Блазні та янголи” і виставка авторських фотографій, а з 21 — французька тематика, камерна вистава “Анна-Ярославна — королева Франції” за участю експериментального театру, а 24 березня приїде відома французька піаністка і композитор Франсуаза Шово, її творчість порівнюють із творчістю Дебюссі, Равелем. Вона президент фестива-

лю, співзасновник телеканалу “Меццо”, 24 березня у неї сольний концерт у Будинку актора. Це єдина піаністка у світі, яка зіграла і зробила запис творів дуже складного композитора Дарюса Мійо. В Києві вона зіграє ці твори, а ще Дебюссі й Сен-Санса, а також власні. А 25 березня дванадцятий концерт циклу “Елітні вечори камерної музики” в Національній філармонії під назвою “Імпресьйон”. Вечір буде побудовано з творів французьких композиторів, але оскільки я прагну показати українську культуру в контексті європейських шедеврів, починаємо з творів Федора Якименка, який в Україні майже не знаний, але дуже відомий у Франції. Це брат Якова Степового, перший учитель Ігоря Стравинського, на початку XX сторіччя емігрував у Францію. Він увібрав у себе французьку культуру, атмосферу, яку творили Дебюссі, Равель. Три роки тому я грала концерти, присвячені 125-річчю Федора Якименка. Запросила нашу Раїсу Недашківську, яка читала вірші поетів початку XX сторіччя: Алчевської, Вороного, Зерова. Мені здалося, що вони дуже близькі самому композитору. Нині ж я зіграю твори Якименка в контексті французької музики, також п’єси Дебюссі й Шассон “Подвійний концерт”. Це найскладні-

ший концерт для виконання в камерній літературі, особливо для піаністів, його дуже рідко грають, в Україні я єдина граю цей концерт. Це дивовижно романтична музика. Для виконання партії скрипки я запросила Микиту Борисоглєбського з Росії, який гратиме на скрипці Гварнері, він зірка сучасного скрипкового мистецтва, а недавно став лауреатом першої премії конкурсу Давида Ойстраха. Ми плануємо повезти цей концерт у Францію влітку. А в другому відділенні ми з Франсуазою гратимемо музику на два роялі, виконаємо її музику “Ля караван”, твори Пуленка, Равеля. А завершимо концерт Гершвіним. Гершвін не мав академічної освіти, але коли вже був відомим композитором, приїхав до Равеля в Париж і попросив навчатися у нього. Той відповів: “Краще бути першим Гершвіним, ніж другим Равелем. Ви знайшли себе і Вам не треба нічому вчитися, Ви вже себе не перевершите”. І тому я вирішила поставити твори Гершвіна поруч із Равелем, усе одно він йому якійсь настанови давав...

— ...**близька людина.**

— Так, близька. І в концерті вперше прозвучить твір для двох роялів, цих нот в Україні немає, їх мені подарувала Франсуаза, сюїта “Пор Гібез”. 26 березня відбудеть-

ся майстер-клас Франсуази Шово в Національній музичній академії України за підтримки посольства Франції. Цей майстер-клас дуже важливий, тому що Франсуаза планує привезти багато нотних збірників, її музику виконують оркестр Співакова, Нью-Йоркський, Лондонський, вона пише симфонічну, камерну, вокальну музику, до речі, всі симфонії називає кольорами: “Біла симфонія” чи “Симфонія індиго”. Тобто, це сучасний композитор, яка продовжує традиції Дебюссі й Равеля. Її твори акумулюють і модерність, і імпресію цих композиторів. Вже написано 130 опусів, вона не зупиняється, привезе і ноти, і будуть записи, вона подарує нашій консерваторії трошки сучасної Франції. Цей проект ще й філософського спрямування, оскільки проблема геніальності внутрішнього світу людини протиставляється нашому буттю, світу, в якому ми часто забуваємо про себе, що ми насправді робимо на цій землі. Як висловився Олександр Діордовський, ми свідчимо про “надії й радості творчості за будь-яких умов і обставин, у будь-якому стані душі. Тіла й розуму”.

Спілкувалася
Валентина ДАВИДЕНКО

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА
Редколегія
Любов ГОЛОТА,
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Анатолій ПОГРІБНИЙ
Олександр ПОНОМАРІВ
Іван ЮЩУК

Перший заступник
головного редактора
Олександр ШОКАЛО
279-49-47

Заступник головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК
278-63-69

Відділ літератури
Уляна ГЛІБЧУК
270-55-57

Відділ культури
Валентина ДАВИДЕНКО
270-55-57

Спеціальний кореспондент відділу
культури
Олександр ЄВТУШЕНКО
279-39-55

Відділ просвітницької роботи
Ольга СКРИПКІНА
270-55-57

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69

Комп’ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Черговий редактор
Олександр ШОКАЛО

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.com.ua

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617
Видруковано з готових
фотоформ на комбінаті
“Преса України” у середу.
Зам. № 3301212

Загальний наклад — 32400

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов’язкове.

Передплатна ціна, враховуючи
поштові послуги:
на місяць — 3,38 грн.
на 3 місяці — 9,89 грн.
на 6 місяців — 19,18 грн.